

Adolf Gideon Bartholdi

**Exercitium Oratorium quod Græcorum Sectas Philosophorum in primis lustratas
enarrabit ad d. 20. Decembr. An. 1729. In Auditorio Scholastico publice
instituendum indicit Omniumque Ordinum Auditores decenter convocat**

Neo-Brandenburg: Typis Dobberthinianis, [1729]

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn102162733X>

Druck Freier Zugang

J. 4051.

~~A-1262~~^{6.}

EXERCITIUM
ORATORIUM
quod
GRÆCORUM SECTAS
PHILOSOPHORUM

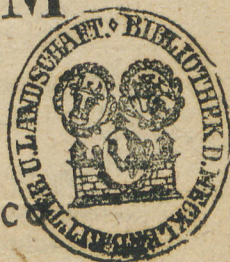
in primis lustratas
enarrabit

ad d. 20. Decembr. An. 1729.

In Auditorio Scholastico
publice instituendum
indicit

Omniumque Ordinum Auditores
decenter convocat

ADOLPH. GIDEON BARTHOLDI,
Rect.

Neo-Brandenburg;
Typis Dobberthinianis.

M. 1262⁶

58

Q. D. B. V.

Circumspicienti mihi argumenta, exercitio dicendi publico inservitúra animus erat, varii generis oratiunculas eo comparatas, ut potiores, quibus verba olim facere usus ipse iussurus videretur, casus sisterent, uno fasce complecti inque palæstram producere. Cujusmodi quæquam exempla, statim horis percensita, ad manum jam essent, facili opera digerenda: in gratiam tamen discipulorum novumque eorum exercitium præstare visum est, in alium excurrere campum, qui res meditatione pariter & memoria non indignas ipsaque enarratione atque auditu haud injucundas explicaret. In partes nimirum vocata mihi est Historia Philosophiæ Græcancæ, quam penitus habere exploratam nullius non eruditorum ordinis interest. Præclare enim, suo more, Celeberrimus BUDDEUS, quem optimæ frugis virum, luctuoso tristisque Ecclesiæ fato, fatigante nuper concessisse, fama percrebuit, in *Isagoge Historico-Theolog.* L. I. C. IV. §. XXII. pronunciat: *sine ea non tantum Philosophia tractatio feliciter non procedet, sed intimos etiam hæresum variorumque errorum, qui olim turbaverunt Ecclesiam et hodie turbant, fontes recludit rationemque adeo eo feliciter solidiusque refellendi monstrat.* Quod a me ita

fieri ne quis forte miretur, difficultatem argumenti caussatus, iuvenilibus animis non obijciendam: non temere illotisque, quod ajunt, manibus hæc nos sacra contrectasse, modo condocebo. Ex quo C. V. IO. GOTTL. HEINECCII *Elementa Philosophiæ rationalis & moralis* foras data fuerant, ita se mihi quidem cum exquisitostyli nitore, tum concinna brevitate dilucidaque perspicuitate adprobarunt, ut, cuius ductum in Logicis & moralibus tradendis sequerer, dignus opportunusque, si quis alius, videretur. Qui cum Historiam Philosophicam, eam quidem in compendium missam, at accuratas ducentem lineas præmiserit, hanc ipsam quin paullo uberius explanarem, non potui a me impetrare. Ea jam opera maximam partem defunctus nullum utilius dari discipulis posse negotium putavi, quam ut, a quibus auditis recentes erant, ea in chartam conjecta recolerent, memoriæque mandata, animo altius conderent. Neque vero integram occupavi hujusce historiæ seriem, ut aliis quibusdam argumentis præterea locus esset; in Grajorum Sapientia terminos definiui. Barbari itaque in scenam non prodibunt nostram, nec qui recentiora tempora suis in Philosophiam meritis nobilitarunt. Illos quidem non eo prætereundos duxi, quod in hunc censum non venire putem. Tantum enim abest, ut gentes barbaræ adeo inficetæ sint putandæ, quod ex nomine posses arguere, ut potius veri rectique tenaciores ipsiusque naturæ habitu per se prudentia & morum honestate Græcos in ruborem dare videantur. De quo vel Scytharum oratio ad Alexandrum M. qua insanam dominandi libidinem acute sane nec sine sale perstringunt, potest testari, quam Curtius L. VII. C. VIII. incorruptam se adfirmat perferre, adjiciens: Scythis non ut cæteris Barbaris, rudis & inconditus sensus est, quidam eorum Sapientiam capere dicuntur qualemcunque gens capit semper armata. In quo consentientem habet Herodotum. Ad eundem fere modum Archiepiscopus Cameracensis FENELON, felicissimus morum pictor in suo Telemacho L. X. Salantinos, antiquis simum Italiæ populum inducit Idomeneum alloquentes: Si artes, quas græci tanta discunt cura, si cultura, de qua tantopere gloriantur, non inspirat, nisi detestabilem injustitiam, nos eo, quod carimus

remus ista felicitate, felices putamus. Nostra erit gloria; semper barbaros esse, sed justos, humanos, fideles: non in rem nostram avide intentos, contentos paucis, despicientes delicias, quæ necessitatem multa habendi imponunt. Nos quidem pretium statuimus sanitati, frugalitati, libertati, vigori corporis & animi, amoris virtutis, timori Deorum, cætera. Retulitne quisquam Græcorum ex Philosophiæ studio meliorem mentem? Imo vero, cum Barbaros habuissent magistros, peioris superstitionis ex ingenio fabuloso natæ ipsi fuerunt principes atque auctores. Sed memini Zieroldum Barbarorum causam agere. Quæ tamen de Barbaricæ Philosophiæ ratione prodita literis legimus pauca eaque incerta sunt, ab Heurnio, Kortholdo, Gundlingio, Stanleio collecta. Conf. Heumann. Act. Philos. T. 2. p. 274. T. 3. p. 485. Data enim opera vulgus ab his sacris arcere consueverunt. Quod ut de Ægyptiis satis constat: ita de Gallis etiam Cæsar de B. G. L. VI. c. XIV. prodit: *magnum*, inquit, *in disciplina Druidum numerum versuum ediscere dicuntur, neque fas esse existimant ea literis mandari.* Cujus instituit duas subesse putat causas, *quod neque in vulgus disciplinam efferri velint, neque eos, qui discunt, literis confisos, minus memoriæ studere.* Placet tamen breviter, unde plura de eis possint hauriri, indicare. Barbari etiam Hebræi habentur, non quod rudes fuerint, demonstrante Deylingio, at Græcis plerumque contemti. Illi quidem antiquitus ex revelatione potius, quam indagatione naturæ sapuerunt, ut frustra sint, qui omnes Græcorum scientias illis asfingunt, quod exemplo Adami probatum dedit Feurlinus. Post exilium demum Babylonicum studia Græcorum cœperunt deamare, quanquam decreto vetitum: *maledictus esto, qui filium suum sapientiam Græcicam edocet.* Tum in sectas scissi, *Phariseorum* a *DS* merces, observante Vitringa, quod opinione meriti tenerentur; *Sadduceorum*, a Zaddoco, qui Antigoni doctrinam de virtute, non intuitu mercedis colenda, prave intellexerat de negando post mortem præmio; *Essenorum*, quorum appellatio & origo dubia, cum nuper ad paganos rejecerit Io. Ioach. Langius, contra quem disputat Heumannus in Actis Phil. De tribus his sectis junctim prostant Scaligeri, Serrarii, Drusii opuscula, velut

de *Karais* qui *νομικοί* videntur, egit *Schupartus*, *Triglandius*, *Wolffius*.
Phariseorum dogmata cum Stoicis, Sadducæorum cum Epicuræis, Es-
senorum cum Pythagoræis solent comparari: quod tamen fecus *Walchio*
videtur in *Observatt. ad novi fed. libr. Observ. 1.* Deinceps ruerunt in
Cabbalistica, quæ nugas sapiunt Platonicas, de ortu rerum multa som-
niantes. Primus nugari desiit Maimonides sec. XIII. qui Aristotelem se-
cutus demum Philosophiam aliquam, sed parum utilem, Hebræis de-
dit, cujus specimen sistit *Iul. Struvius* in *Logica Hebr.* Cæterum plura
dabit *Buddæus* in *Histor. Philos. Hebr. et Wolffius* in *Bibliothec.*
Hebr. Egyptus, vagina quædam Deorum & scientiarum posset videri,
quod ab ipso Hermete, si quis unquam extitit, nec alius sub ejus nomi-
ne latet, velut Moses, quod *Huetius*, aut Canaan, quod *Kriegsman-*
nus contendunt, repetendum putat *Buddæus* H. E. T. 1. p. 433. De
Ægyptiorum eruditione ut nimis magnifice sentit *Reimannus* in idea sy-
stem. Antiquitat. Ægypt. ita forte nimis exiliter *Conringius* & post eum
Heumann. In Mathesi & arte chemica videntur nonnihil profecisse, in
reliquis figuræ Hieroglyphicæ sumum vendere, quas frustra *Kirchæus* ali-
que illustrare aggressi. Quidquid præterea de Ægypt Sapiencia scire da-
tur, *Garmannus* 3. Dissertt. exposuit. De *Chaldeis* adhuc pauciora
constant, cum de Zoroastre Assyrio omnia incerta. Astronomiæ & phy-
sicæ plurimum studii dederunt, in sectas Borsippenam & Orchenam scis-
si. His *Perse* vicini, quorum Zoroaster seu Zerdusht Dario
Hyft. æqualis multa ab Eldra edoctus Persarum re-
ligionem velut novus propheta aut potius præstigiator emen-
dasse Thomæ Hyde creditur, qui unicum saltem credere iusserit princi-
pium independens, unde lux & tenebræ, bonum & malum cum Per-
sarum Magi alias male audiant doctrina de duobus principiis altero boni,
altero mali: v. *Wolff.* Manichæism. ante Manich., quos ad Physi-
cam tamen se contulisse, asserit *Burnet.* in *Archæolog. philosoph.* In
Arabia fuit quondam finis Magorum, teste Ptolomæo. Sed quæ de
Zabiis memorantur a Mahumædanis, ad recentiora tempora spectant,
quod probavit *Wolff.* De antiquiori Arabum studio philosoph. conf.
Burg.

Burgman. Diff. de filiis orientis; de recentiori *Lackemacher* Diff. de fatis studiorum apud Arabes & *Schelgwigius* de Philosophia Turcica. *Jndorum* & *Sinenſum* ſyſtema Spinoziſmo & Stoiciſmo videtur affine, quanquam id nuper laudatum a Chriſt. Wolffio & Bulſſingero. Plura diſceſex *Fabric.* Diff. de Brachmanibus & *Schöpferi* de natalibus philoſ. *Sinenſium.* *Phœniciorum*, *Sanchuniathon*, *Seoyovias*, Moſis Hiſtoriam creationis imitatus in veniſſe traditur de quo *Budd.* H. E. T. I. p. 981. *Thracum* Orpheus, ſi unquam extitit, prope a Spinoziſmo abeſt, quanquam laudat uſq. *Eſchenbachio.* Zamolxem primum Getarum legiſlatorem ſtatuit *Car. Lundius.* *Scythiſ* poſt Anachariſidem fuit Abaris de quo *Zappius* poteſt docere. *Celtis Gallis & Germanis* fuere Druides, Sæmnothei, Bardi, de quibus *El. Schedius*, *Eſ. Puſendorf*, *Frey*, *Obrecht*, *Schurzſleiſch* ſunt conſulendi. Patentior recentiorum campus eſt Philoſophorum, e quibus præcipua Germanis laus debetur, velut nuper *Reinhardi* orat. de optimo philoſoph. ſyſtemate *Syrbium*, *Lebmannianum*, *Walchianum*, aliis prætulit omnibus. Sed tempus eſt, ut ad Græcos revertamur, de quibus quid dicendum ſit, conſpectus monſtrabi.

- I. ALB. ANDR. DUNCKER. Röbel Meclenb. dicet de uſu Hiſt. Philoſ.
- II. JO. FRIED. KROECHEL Zed. Meſo-March. de Philoſophia Pœtica.
- III. FRIED. CHR. ERN. SCHILLING. Strelitz. Mecl. de ſeptem Sapientibus
- IV. CHR. MATTH. FISCHER. Gryphwald. Pom. de colloquio Solonis & Cræſi in dubium vocando.
- V. ERN. GUST. WULFFLEFF. de primitiis 7. Sapientum Apollini dicatis.
- VI. JOACH. CHRIST. RHODE, Anclam. Pom. quæſtionem movebit.
quo jure Periander Tyrannus inter Sap. referatur,
- VII. JOACH. FRIED. NAGEL. Neobr. Mecl. de ſapientiæ ſpeciminibus Lycurgi Spartani.
- VIII. THEOPH. FRIEDL. MAHLOW. Brughag. Uckero-March. de ſecta Pythagorica ſ. Italica
- IX. CHRISTOPH. RICHTER, Guſtrov. Mecl. de Eleatica ſeu Democritico-Epicuræa.
- X. JOACH. SUSEMIHL, Rittermannshag. Mecl. de Jonica.

- XI. AUG. GOTTFR. PAULI Bresena Mecl. de Platonica & Aristotelica.
 XII. CHR. ADAM BRUECKNER. Teütenwinck. Mecl. de Cynica & Stocia.
 XIII. SAM. FRID. WAGNER. Zetemin Mecl. Parentatorem aget.
 XIV. ADOLPH. FRIED. ANDREÆ. Strelic. Mecl. desuperfitione literaria.
 XV. CHR. AUG. SCHULTZ. Strelic. Mecl. Ducem Lotharing. Lunevillam ingressum excipiet alloquio.
 XVI. JO. BERNH. SCHULTZ. Anclam. Pom. Eundem alloquetr in-solemnitate Homagii.
 XVII. ERN. BARTH. SCHENCK. Arensb. Mecl. imitatus orationem Cic. pro Archia de religione Luth. in Polon. toleranda.
 XVIII. JO. PHIL. ANDREÆ. Anclam. Pom. defuncto parentabit.
 XIX. CHR. IAC. SILBERBERG Woldega-Mecl. &
 XX. OTTO CHR. MUELLER Kreptz. Pom. recitabunt orat. Cic. pro Archia
 XXI. GEORG CRUEGER Libbenov. Pom. &
 XXII. JO. FR. CLINGE Neobr Mecl. Parentalia iusta solvent.
 XXIII. SAM. CHRIST. KUNOWSKY Blindov. March.
 XXIV. GEORG SIGISM. KUNOWSKY Blind. March. de necessitate vivæ informationis.
 XXV. GIDEON RUDOLPH NĚHMTZO Rostoch. Auditoribus decentes gratias aget.

Reliqui, ubi tempus feret, parati sunt ad recitandos sermones ex Hübnero excerptos. Sinite itaque Vos, Fautores optimi, Antifilites veteris sapientię studiumque in bonas literas vestrum exorent indicto, ut die horis ante & pomeridianis frequentes adesse ne grauemini.

de *Karais* qui vop
Pharisæorum dogm
fenorum cum Pyt
videtur in Observ
Cabbalistica, quæ
niantes. Primus nu
cutus demum Ph
dit, cujus specim
dabit *Buddeus* in
Hebr. *Egyptus*,
quod ab ipso Her
ne latet, velut Mo
nus contendunt,
Ægyptiorum erudi
stem. Antiquitat.
Heumann. In Ma
reliquis figuræ Hie
ique illustrare aggre
tur, *Garmannus* 3.
constant, cum de
ficæ plurimum stud
fi. His *Perse* vici
Hyst. æqualis
ligionem velut
dasse Thomæ Hyde
pinum independents,
larum Magi alias in
altero mali: v. N
cam tamen se contu
Arabia fuit qvondam
Zabiis memorantur
qvod, probavit *Wolff*

egit *Schupartus*, *Triglandius*, *Wolffius*.
cis, Sadducæorum cum Epicuræis, Ef
t comparari: quod tamen fecus *Walchio*
d. libr. Observ. 1. Deinceps ruerunt in
Platonicas, de ortu rerum multa som
imonides sec. XIII. qui Aristotelem se
quam, sed parum utilem, Hebræis de
ruvius in Logica Hebr. Cæterum plura
ilos. Hebr. et *Wolffius* in Bibliothec.
a Deorum & scientiarum posset videri,
inquam extitit, nec alius sub ejus nomi
etius, aut Canaan, quod *Kriegsmann*
putat *Buddeus* H. E. T. 1. p. 433. De
magnifice sentit *Reimannus* in idea sy
te nimis exiliter *Conringius* & post eum
hemica videntur nonnihil profecisse, in
num vendere, quas frustra *Kirchetus* ali
d præterea de *Ægypt* Sapientia scire da
xposuit. De *Chaldeis* adhuc pauciora
rio omnia incerta. Astronomiæ & phy
sectas Borsippenam & Orchenam scis
ma Zoroaster seu Zerdusht Dario
Eldra edoctus. Persarum re
ra aut potius præstigiator emen
i unicum saltem credere iusserit princi
enebræ, bonum & malum cum Per
ctrina de duobus principiis altero boni,
æisim. ante Manich., quos ad Physi
Burnet. in Archæolog. philosoph. In
um, teste Ptolomæo. Sed quæ de
nis, ad recentiora tempora spectant,
riori Arabum studio philosoph. conf.
Burg.